

"ΕΡΡΙΚΟΣ Ε"

ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ OLD VIC

Χρονικόν μιᾶς ἐποχῆς στρατιωτικῶς ἐνδόξου διὰ τὴν Ἀγγλίαν, ὁ «Ἐρρίκος ὁ Ε΄» τοῦ Σαίξπηρ, δὲν ἐκφεύγει τοῦ χαρακτήρος τοῦ δραματικοῦ ἱστορήματος, παρ' ὅτι ἐνδύεται μορφήν θεάτρου. Ἀλλωστε καὶ ὁ τίτλος τῆς σαιξπηρικῆς αὐτῆς δημιουργίας—«Ἡ ἱστορία τοῦ Ἐρρίκου τοῦ Ε΄»—καθορίζει σαφῶς τὴν ἔκτασιν τῶν προθέσεων τοῦ Ἀγγλοῦ δραματικοῦ. Καλὰ-καλὰ δὲν πρόκειται περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ «Ἐρρίκου Ε΄», ὡλοκληρωμένης εἰς θεατρικὸν ἀφήγημα, ἀλλὰ περὶ ἐνὸς τῶν κυριωτέρων ἐπεισοδίων τῆς ζωῆς αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως-Στρατιώτου ὁ ὁποῖος εἰς ἡλικίαν 26 ἐτῶν, πρὶν ἀκόμη ἐκπνεύσῃ ὁ ἐτοιμοθάνατος πατήρ του, ἐπῆρε ἐμπρὸς εἰς τὸ νεκρικὸ κρεββάτι τὸ στέμμα καὶ τὸ ἐφόρεσεν εἰς τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ διαδηλώσῃ ἱσὺς τὴν τραχεῖαν ἀνυπομονησίαν τῆς κληρονομίας.

Οἱ μελετηταὶ τοῦ σαιξπηρείου ἔργου κατατάσσουσιν τὸν «Ἐρρίκον Ε΄» εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δευτέρας ἀπὸ τὰς τέσσαρας περιόδους τῆς συγγραφικῆς δημιουργίας τοῦ Σαίξπηρ. Ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τῶν χρονικῶν, μὲ ἐκδηλον πατριωτικὴν ἀπόχρωσιν, ἣ ὁποία καὶ προσδίδει εἰς τὸ ὅλον δραματικὸν ἱστορήμα τὸν χαρτκήρα τοῦ ἔπους μὲ ἐντονα τὰ λυρικά στοιχεῖα, ἀφοῦ ἄλλωστε ὁ δραματικὸς χαρακτήρ εἶναι πάντοτε προέχων. Ὁ σκοπὸς τῆς συνθέσεως τοῦ «Ἐρρίκου Ε΄» εἶναι προφανής. Προωρίζετο διὰ τὴν Αὐλήν, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὁ Σαίξπηρ καὶ ὁ θίασός του, ὅταν κατάρθωσαν νὰ ὑψωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν, ἐπαιζαν συχνά. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀποδίδεται τόση σημασία εἰς τὸ κεντρικὸν πρόσωπον τοῦ δραματικοῦ ἱστορήματος, τὸν Βασιλέα Ἐρρίκον, ἢ μορφή τοῦ ὁποίου μᾶς ζωγραφίζεται μὲ ἐξαιρετικὴν πλαστικότητα, κατὰ πλήρη συμφωνίαν πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἐπικῆς συνθέσεως. Καὶ πράγματι ὅλοι οἱ ἄλλοι, οἱ περὶ τὸν Ἐρρίκον, εἶναι νῆανοι. Μόλις καὶ μετὰ θίας ξεχωρίζει ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ὁ Κάρολος ΣΤ΄, ὁ ὁποῖος ὡς βασιλικὴ μορφή φυσικὸν ἦτο νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ δραματουργοῦ ἐφ' ὅσον μάλιστα αὐτὸς ἦτο ὁ ἐχθρὸς τοῦ Ἐρρίκου Ε΄. Ἀλλὰ πόση τέχνη, πόσος πλοῦτος λεπτομερείας εἰς τὴν διαγραφὴν τοῦ βασιλικοῦ χαρακτήρος. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ὁ «Ἐρρίκος Ε΄» τοῦ Σαίξπηρ ὑπερέχει αἰσθητικῶς τῶν ἄλλων «Ἐρρίκων» τοῦ ἰδίου. Εἶναι παραλλήλως ὁ χαρακτήρ αὐτός, ὅπως διαγράφεται ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ, μία δικαίωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἢ ὁποία ἔχει ὡς ὑπόστρωμα τῆς λάμπειας τὴν ἀδυναμίαν, τὴν ἀνθρώπινον, τὸ θαυμάσιον ἀνθρώπινον. Ἀλλ' εἶναι φυσικὸν τὸ ἀνθρώπινον δράμα, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται μὲ τόσῃ ἐνάργειαν εἰς τὸν θαυμάσιον ἐκείνον μονόλογον τοῦ βασιλέως ὅταν μετημφιεσμένος εἰς ἀπλοῦν στρατιώτην ἐπισκέπτεται τὸ στρατόπεδόν του, νὰ ὑπερκαλύπτεται ἀπὸ τὴν πατριωτικὴν ἔξαρσιν. Καὶ πράγματι ὁ «Ἐρρίκος Ε΄», ἐκτὸς ὠρισμένων σκηνῶν αἱ ὁποῖαι πότε ἀπυλύνουν, πότε ποικίλλουν τὴν ἀφήγησιν διὰ νὰ συγκρατήσουν τὸ θεατρικὸν ἐνδιαφέρον, εἶναι ἕνας λαμπρὸς ποιητικὸς ὕμνος εἰς τὴν πολεμικὴν δύναμιν τῆς Ἀγγλίας καὶ εἰς τὴν αἴγλην τῶν ἀγγλικῶν δπλων. Ἡ κάποια χρονικὴ ἀποστάσις πού χωρίζει τὸν ποιητὴν ἀπὸ τὰ περιγραφόμενα γεγονότα (ὁ «Ἐρρίκος Ε΄» ἐγράφη τῷ 1599, ἐνῶ ἡ βασιλεία του καὶ τὰ κατ' αὐτὴν γεγονότα περιορίζονται εἰς τὴν δευτέραν δεκάδα τοῦ 15ου αἰῶνος) βοηθεῖ ὥστε τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον ν' ἀναπτύσσεται ἀνεμπόδιστον ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἱστορικὴν πραγματικότητα. Ἀναιτιμρῆτως δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτὴν. Ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος καὶ αἱ πράξεις παίρνουν τὴν ἀναγκαίαν ποιητικὴν προέκτασιν καὶ δημιουργοῦν τὴν ὡραίαν αἰσθητικὴν ἀρτιότητα τοῦ δραματικοῦ ἀφήγηματος.

*

Ἡ σκηνοθεσία τοῦ κ. Τάυρον Γκάθρι χρησιμοποίησαντος λιτότατα μέσα—σειρὰν κεκλιμένων σημαίων αἱ ὁποῖαι μετατοπιζόμεναι καταλλήλως ἐδίδαν πότε τὴν ἐντύπωσιν στρατιωτικῶν σκηνῶν καὶ ἄλλοτε τὴν ἐντύπωσιν παραπετασμάτων, ἐν ἀρμονίᾳ πάντοτε πρὸς τὸν πατριωτικο-στρατιωτικὸν χαρακτήρα τοῦ ἔργου—δὲν ὑπελείφθη εἰς δεξιότητα ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἐθαυμάσαμεν εἰς τὸν Ἀμλετ. Ἴσως μόνον θὰ εἶχε νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ὅτι τὸ ἀνοιγμα τῆς σκηνῆς θὰ ἤμποροῦσε κάπως νὰ περιορισθῇ διὰ νὰ μὴ διακρίνονται τὰ σχοινιά καὶ αἱ τροχαλῖαι πού συνεκράτουν τὰ παραπετάσματα αὐτὰ ἢ τοῦλάχιστον τὰ τελευταῖα νὰ ὑψοῦντο περισσότερον διὰ νὰ μὴ καταστρέφεται τὸ αἰσθητικὸν ἀποτέλεσμα πού ἐπεζήτει ὁ σκηνοθέ-

της. Ἡ σκηνὴ τῆς Γαλλίδος πριγκηπίσσης Αἰκατερίνης πού προσπαθεῖ νὰ ψελλίσῃ τὰς πρώτας ἀγγλικὰς λέξεις κατὰ διδασκαλίαν τῆς παιδαγωγοῦ τῆς ἀπὸ τὰς ἀθροτέρας. Καὶ εἰς τὸ τέλος ἡ σκηνὴ τοῦ γάμου τοῦ Ἐρρίκου Ε΄ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Καρόλου ΣΤ΄ κατεγοήτευσε μὲ τὴν ἀρμονίαν τῶν κινήσεων πού ἐδημιούργει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀληθινὰ σκηνικὰ ταμπλά. Ὁ κ. Ἀντονι Κουέηλ ὡς Ἐρρίκος Ε΄ ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀντριου Κρούϊκσανκ ὡς Κάρολος ΣΤ΄ ἀπέδωσαν τοὺς ρόλους τῶν μὲ ἀπόλυτον κατανόησιν. Τὸ σύνολον ὡς πάντοτε πειθαρχημένον. Καὶ θὰ τελειώσω προσθέτων δύο λέξεις διὰ τὸν ἀληθινὰ θαυμάσιον κ. Ἀλεκ Γκίνες ὁ ὁποῖος ἀναπληρῶν τὸν χορόν—ὁ Σαίξπηρ τὸν ἐδανείσθη προδήλως ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν τραγωδίαν—κατέθελε μὲ τὴν ἀρτιότητα, τὸ πάθος καὶ τὴν εὐγλωττίαν τῆς ἀπαγγελίας του.

ΑΙΜ. Χ.